

Zas Latweefchu draugs.

1846.
30. Jan.

5ta
lappa.

„Ko es no fawa dehla darrifchu?“

Mohrizam Franz bija no jaunahm deenahm wal-
tas daudj apfahrt tekkalaht, bet nabbadsibâ aug-
dams, winsch jau itt agri mahzijahs pahf sew gab-
daht, un no labbas firds faweem nabbaga wez-
zakeem, zil spehdams, nahze palihgâ. Bet nu winsch
jau bija wezs firingalwis, un bija fawâ wezzâ galwâ
daudj gudribas mantas eekrahjis, ko fawâ muh-
schâ mahzijeess un peedsibwojis; tur flahf winna
wehl jauna un prifcha firds katram labprahf ar
padohmu islihdseja, kas to tik no winna kahroja;
bet, sinnams, winsch fawu gudribu ne weenam ne
usspeede. Winsch arri ar darbu zitteem islihdseja,
bet, sinnams, tik tad, kad to patš bij' isprohwejis
un par labbu atsinnis. — Papreeksch winsch pile-
sehtâ kahdâ kehina deenestâ dsihwoja; bet kad win-
na feewa kahda nomirruscha radda mantas eedab-
bujâ, un eeksch lauka darbeem faprantiga buhdâ-
ma, labprahf us femnehm gribbeja dsihwoht, tad
winsch masu muischinu nopirke, un taggad irr Fran-
zis gudrs un strahdigs fainneeks.

Kahdu reis pee winna atnahze wezs pasih-

stams, kam ne bija wis tahda labba pahrtiſſchana; ſchis ſahze ar winnu tà ſarunnatees: „Sak-lajt man, mihtajs Franza kungs, par ko man buhs ſawu dehlu darriht?“

„Jums winnu ne par ko ne buhs darriht, ne par ko, mihtajs zeemin!“

„Lai Deews paſarg! Woi tad laufchu tam par palaidneeku palikt?“

„Juhš mann' ne ſaprohtat, mihtajs zeemin! Jums ne buhs ſawu dehlu par ne ko ne darriht; winnam paſcham buhs ſew par ko darriht. Rem-meet tik wehrâ, kahds tas irr ſagrohſihts darbš, ka dauds zilweki irr par ko darriti, par ko tee ſew paſchuš ne buhtu darrijuschi, un ſchis launums at-rohdahš augštâš un ſemmâš kahrtâš. Bet wiſſi ſchee no zitteem par ko darriti zilweki irr dauds reis zaur to paliktuschi paſcheem par nelaimi un wiſſeem par ſkahdi. Tâ rohdahš pee paſcheem leeleem kungeem un waldineekeem pateefibas padohma=deweji, kam paſcheem netaiſnas firdis un zaur to wiſſai walſti padarra leelu launumu un ſkahdi. Tas taiſnibas ſobbins irr dauds reis rohkâ ſpeests tahdeem, kam labbak' tiltu bohds sehdeht un ar ohlekti mehroht un ſchê gohdigi pahrdohht, bet nu pee teefas galda netaiſni pahrdohd zitta zilweka gohdu un taiſnibu. Zits tohp ſpeests mahzitees par mahzitaju; tahš bauſlibas bohkſtabu wiſſch labbi paſiht, tapehž ka winnam labba paturriga galwa, bet tahš bauſlibas garru wiſſch naw ſawai firde lahwis zaur=ſpeestees, un tà ne ſpehž labbu ſehflu eefeht ſawu klaufitaju firdis; jo tee ſwehti rakſti ſakka: tas gars darra dſihwu, bet ta rakſta ſihme nokauj. — Tâ patt dauds wezzaki dohd ſawus dehlus dakteru ammatâ, un tee laikam gan ſaproht

tahs sahes, bet ne pasibst to flimmibu. Rohdahs augstas gudribas mahzitaji, no kurreem wissa pasfaule sinn, ka tee ne ko no ihstas gudribas ne sinn; — skunstneeki, pee kurreem ne kahda skunste naw; musikanti, kas gan wissadu mahf, bet kurreem naw tahda mihliga skanna, kas muhs warr eepreezinahf un eet pee firds; — dseesmu isdohmataji, kas gan dseesmas un perschuš salikkuschi, bet tahdus, kas isskattahs ka sakrauta faufa malka; — un tas wiss no ta nahf, ka winnus par ko gribbeja darriht, un teem waltas ne lahwe, par to sew darriht, ko paschi gribbeja.“ —

„Mans dehlis irr taggad jau tais gaddos, fur ja-dabbu sinnaht, kas winsch pehz buhs; un man nu wairak ne ka, bet winnam pascham par winna nahlamu laifu ja-ruhpejabs.“ — „Draugs! jums peenahkabs pahr to ruhpetees; bet kad juhs sawam dehlam prett winna prahfa kahdu ammatu woi kahrtu gribbat nodohmaht, tad ne kas labs no winna ne buhs un juhs buhseet wainigi pee winna nelaimes. Usaudsinajeet winnu pa gohdam; tas irr: tahda wihs, kas us scheem diwi wahrdeem dibbinajabs: paklausihf un peezeest. Ja winsch tohs abbus irr ismahzijeest, tad winnam ne kad ne truhfs firds-meers, kas tas pirmajs fohls irr us laimi. Gan arri tam brihwakam zilwekam schinni dsihwiba ne truhfst kawekki, un dascham, kas pahr wissu pasauli warr pawehleht, rohdahs daschs brihdis, fur winsch to ne warr dabbuht, ko wehlabs, un eeksch ka winsch tad sew juhtahs par nelaimigu, ja naw to skunsti ismahzijeest, peezeest.“ — „Tas nu gan teescham wiss irr taisniba, mihlajs zeemin; bet es us to labprahf wehletohs juhsu padohmu dsirdeht, par ko mannam dehlam buhs palikt?“ —

Buhß un atkal buhß? — es jau sazziju pah'r griß-
 beschanu! Pah'rbaudajt winna prahtu un gribbe-
 schanu, un tad spreeschat, par fo winnam ja-paleef.
 Bet papreeffsch tihrijeet sew paschu no tahß wilti-
 gas gohda-kahribas, ka juhß winnu ne usmuddi-
 najat, tahdu kahrtu un ammatu wehletees, prett fo
 juhß paschi buhtu pasemmi. Ismannigß ammat-
 neekß irr tuhftstohschkahrt jo zeenijams, ne kà ne-
 ismannigß un nelahgß mahzihtß kungß. Daudß
 zilweki dohma kunga kahrtu effoht maises nams,
 kurrâ winsch preeffsch sew un teem sawejem zerre
 atrast allaschin apklahtu galdu; bet tizzeet man,
 weens weenigß strahdneekß, kas par deenas algu
 fo nopelna, un lai tas arri ittin mas buhtu, ih-
 steni wairak zeenijams, ne kà daschß augstneekß,
 kas daudß wairak istehre, ne kà winsch pehz ihstas
 taisnibas nopelna. Tapehz, mans draugs, weh-
 leju es jums un juhßu dehlam, ka winsch sew
 tahdu kahrtu isredsetu, kurrâ winsch, kad to, kas
 winnam waijaga, irr ismahzijeess, meerigi warr
 dsihwoht un sawa darba augtus preezigi baudiht;
 tahdu kahrtu un ammatu, kas labbi sa-zet ar winna
 spehkeem un kurrâ ne lepniba winnu ne uspubsch,
 nedß skaugi winnu aygrubtina. Un scho laimi winsch
 tad eedabbuhß, kad juhß winnu buhseet eeraddina-
 juschi Deewam paklausiht un pazeetigam buht, un kad
 to, kas winnam ihsti waijadfigß, ismahzijeess, un kad
 juhß winnam pascham waltas laujat, tahdu kahrtu un
 ammatu usneimt, kahdu winsch pats wiswairak weh-
 lejahß. Gan sinnams, ka tohs, kas taisni, spehzigi un
 gudri, daudß reistee apffausch un eenihd un aprunna,
 kas ar winneem weenâ ammatâ stahw. Ja at-
 rohdahß wihrs no nelohzamas taisnibas, tad winsch
 taps apbehdinahß un noßkumdinahß; un ja winsch

tahds naw, tad winsch paliks par lischki un lee-
 fuli, un woi tahds winsch jums patiks? — „Nu,
 woi tad juhs dohmajeet, ka mans dehs no tah-
 das flistas dabbas irr, ka winsch pehz warretu
 palikt tahds? — „Zo es no juhsu dehla gan ne
 dohmaju, bet to jau pasaulê dauds reis esmu pee-
 dsihwojis. Ne zerru, ka katram negantneekam
 buhs waktas, ar winnu fabeedrotees, tam to dahr-
 gu laiku ar sawahm blehnahm nowasahnt, un win-
 nu ar dascheem firds-ehsteem apgruhtinahnt; bet tat-
 schu, kad juhs winnam kahdu kahrtu, woi ammatu
 usspeeschat, kas winnam pascham ne patihk, tad
 man irr bailes par winnu, un ne zerru, ka winsch
 tahdâ kahrtâ woi aminatâ firdi buhs meerigs un
 peedsihwohs gohdu. — Kad es wehl buhtu jauns un
 tahdâ pussê, fur man buhtu brihw, to kahrtu un
 ammatu wehletees, kas man wiss-labba' tihk, tad
 es par saimneeku un dahrsneeku wiss-labba' weh-
 letohs palikt. Kahdas dohmas man no wissahm
 auglahm kahrtahm un ammateem irr, to jums
 taggad esinu isteizis. Tas ammatneeks un skunsti-
 neeks tatschu arri woi dauds, woi mas pehz ta
 laika mohdes dsennahs, un ar ween fo jaunnu is-
 dohma, kas laudim jo labba' patihk, par to ne
 rehkinadams, woi arri teescham jo labbaki irr; un
 daschs prezzineeks tif zaur to paleef jo baggats,
 ka tas ohtrs, ar fo winsch prezzejahs, fo paspehle,
 woi ne ismannahs. Bet tas semmes-kohpejs un
 dahrsneeks, tee riktrigi stahw Deewa rohka un ap-
 gahdaschanâ. Neaugligi gaddi, krussa un nakts-
 falnas gan warr winnu jaukas zerribas pohstihnt;
 bet ta warra, kas winnam scho pohstu ussuhnta, irr
 tatschu ta pascha wissus mihledama Deewa warra,
 kas daudsreis zaur nelaimi mahk pawairoht laimi un

to nospeestu sinn atkal uszelt. Patt karrâ un pohstischanas laikâ, laupischana un ugguns-grehkâ tam peemefletam paleek tatschu sawa weetina. — Ja juhsu dehlam atkal patihk gohdiga skunstes-meistera ammatš, tad ne aiskawejeet winnu; jo ihstš gudrs skunstneekš stary wiffahm breefmahm un behduwehtrahm paglabba eeksch few tahš pasaulės skaištumu. Winsch, tà fakkoht, lihds tam radditajam winna gohdu un jaukumus tai pasaulē wehl jo ispuschko, un zilwekeem, tà fakkoht, azzis atdarra Deewa gohdibu un jaukumus eeksch pasaulės jo mehrâ likt.“

„Tas nu gan teef, mihlajš zeemin, un es labprahht wehletohš, ka mans dehlš wiffus schohs juhsu wahrduš buhtu dsirdejis; jo tà, kâ juhs tohs mahzijat isteikt, es tohs winnam ne muhscham tà ne prohtu isteikt.“ — „Subtajt winnu schurp, es tohs winnam no jauna isteikschu, un ja ne ar teem pascheem wahrdeem, tatschu ta mahziba buhs ta patti. Mans padohms naw wis tik tahds, kas tik kahdu brihdi tà prah-tâ eeschaujahš; bet mans padohms irr jau ar dauds gaddeem mannâ prah-tâ tà kâ eeandsis, un to ta-deht drohschi warru zitteem mahziht.“

Tà tad nu Franzis to puist likke pee few atnahkt un winnu prahrtigi un gudri pamahzija us tahdu wihs, ka schi stabstâ dsirdejam; to dauds reis winnam no jauna preekschâ runnaja, un tad to winna paschahm dohmahm palaide, ka winsch patš no few to labbaku few iswehletohš un patš sawas laimes fahzejs buhtu. Winsch tad rikrtigi tahdu ammatu iswehlejahš, pee ka winsch fewi un to pasauli dabbutu apffattitees. Kad winsch nu jau sellu kahrtâ bija un sawu staigaschanu zaur pasauli gribbeja fahkt, tad Franzis winnam tai zetta-grahmatâ tà ecrakstija:

Weens prahrigs gobda wihrs,
 Tas turrabs allasch breibws
 No wiffahm wiltibahm,
 Eibds labpraht wahjakam;
 Winsch pats eefsch stw irr wihrs,
 Un fo winsch darr' irr tihrs.

E. D.

Dseesminas, ar fo behrns seemas = swehtkös
 mihlus wezzakus apfweizina.

II.

1. Jau fenn pa bohdim kawejahs,
 Un pilnus flehpus fayirkahs,
 Kas baggati un leelmanni,
 Un birgeri un lohymanni.
2. Tee seemas=swehtkus swehtiht gribb,
 Un mantinas, kas spihd un sibb,
 Pa pilnam zitteem dahwina,
 Un winnu firdi preezina.
3. Ro pirlschu es? es nabbadinsch!
 Ro dohschu es? es gruhdeeninsch!
 Ur tufschahm rohkahm atnahku,
 Un fohliht ne fo ne mahku.
4. Patlabban nahk pee mannim weef's,
 Tas atnefs mantas itt pateefs!
 Winsch leelu, masu swehtiht nahk,
 Un wiffus aplaimoht eefahk.
5. Winsch manni arr' apdahwina,
 Zaur engeleem apfweizina.
 Schahs dahwanas es falassu,
 Un preezigi jums atnessu.
6. Sanemmeet tahs, jau deesgan buhs,
 Ja wiffas jubsu rohkäs kluhs.
 Woi kunga-behrns irr baggataks
 Par manni? woi winsch demigaks?
7. Schahs dahwanas irr manna firds,
 Kur tihra mihlestiba mirds;
 Ur to winsch man apdahwinaj's,
 Tas firschu fehniinsch leelakajs.
8. Scho mihlestibu peenemmeet;
 Man wairak naw, to peeminneet.
 Kad leelaks buhschu, raudsifchohs,
 Un wairak mantu pelnischohs. —

(3. 3.)

Siina, zif naudas 31. Januar mehn. = deenâ
1846 eefsch Ribges maksaja par daschahm
prezzehm.

		Subr.	
		naudâ.	Rb. R.
M a k s a j a :			
Par 1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	= 2	70
—	— meeschu, 100 mahrzin. smaggu	= 2	—
—	— kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	= 4	—
—	— ausu	= 1	30
—	— sirau = = =	= 3	—
—	— rupju rudsu-miltu	= 2	40
—	— bihdeletu rudsu-miltu = = =	= 3	20
—	— bihdeletu kweeschu, miltu =	= 4	50
—	— meeschu = putraimu =	= 2	90
—	— eefala =	= 2	—
—	— linnu = fehflaß =	= 4	—
—	— kannepu = fehflaß	= 2	—
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	= 4	50
	karrotu wehrschu gasku, pa pohdu = = =	= 1	20
Par 1	pohdu (20 mahrzineem) wafku = = =	= 6	50
—	— tabaka = = =	=	75
—	— sweesta = =	= 3	15
—	— dselses	=	75
—	— linnu, frohna = = =	= 2	—
—	— brakka =	= 1	50
—	— kannepu = = =	= 1	—
—	— schtihu appinu =	= 2	—
—	— neschtihu jeb prezzes appinu	= 1	20
—	muzzu sitku, egku muzzâ	= 7	75
—	— — lasdu muzzâ = = =	= 8	—
—	— smalkas fahls	= 4	75
—	— rupjas baltas fahls =	= 5	75
—	— walti brandwihna, puffdegga =	= 14	—
—	— — — — — dirdegga = = =	= 16	—

Wrihw drikkelt. No Widssemes General-gubbernementes pusses:

Dr. C. L. Napierſky.

Latweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 5.

31. Januar 1846.

S i n n a s

pahr to,

Kà ar ewangeliuma mahzischanu eet paganu semmès.

T r e f c h a i s g a d s.

Zettorta sinna.

Kà ar to eet tannis semmès ap widdeju jubru.

(Sahfama puffed.)

(Ej. 30, 26.) „Las Kungs to wainu fawu
tauschu apsees, un to wahti, ar fo tee
eewainoti irr, dseedinahs.“

Scho reis' meh's, pehz kabrtas eedami, ais-
nemfim tahs semmès; fur pirmat ewangeliuma gais-
fma mitte, bet fur schi nu jau wairak kà tuhkstohsch
gaddus, tà pat zaur to eedsibwotaju grehkeem, kà
arri un wiswairak zaur Muhameda wiltibu irr
krittuse. Schahs irr tahs Austruma semmès, pahr
kurrahm mums jo wairak schehl un fur missiona-
reem jo gruhiti nahk pee-eet. Kà tad mums pahr
tahm ne buhs schehl, kad sinnam, ka no turrenes ta
ewangeliuma gaisma pee mums pahrnahkuse un
tadeht mums peenahkshs pahr winnahm jo wai-
rak ruhpetees. Taggad winnas gluschi kà ispho-
stitas un ar nelabbu sahli pahrauguschas! — Ne
fur tè ne atrohdam flaidru un wesseligu krittigu
tizzibu, bet ta beesaka tumfiba tè plohsahs us nif-
nako wihsfi. Un ja brabliga mihlestiba tè palihgà
mettahs un to pamirruschu gribb atdsihwinahk, tad
ne fur to ne peenemm, bet raida atpakkat, un
schi ne fur bes bailehm ne warr parahditees un
tai wissur teek pretti ween darrihts. Ak, zif ilgi

mums pahr winneem buhs ja-nopubschahs: „Kungs, woi ne jel weenreis' pestischanas-stunda preeksch muhsu brableem aufhs? Woi wehl tas sohds ne buhs beidsees, fo tu pahr winneem effi nospreedis?“ —
 — Tee missiones draugi, gan zaurus 30 gaddus pa wolti pubhejuschees, sawu zerribu tatschu ne atmett, aisween turredamees pee teem wahrdeem, fa tas Kungs irr sohliis to wainu sawu tauschu apfeet un wainu wainu dseedinaht. Un winneem, ka teiz, teescham jau ta rahdotees, fa tas laiks effoht tuhwu flah, kurrâ tas Kungs sawu schehlastibas darbu tur pastrahdahs, jo to tauschu firdis jau paleekoht mihkstakas un mihligakas. Gan wehl ne kahdas leelas leetas no turrenes ne warram dau-dsinah; bet tatschu to paschu masumu ne warram neewah, kas zaur to mums irr dahrgs, fa tas dauds smaggas publes un grubtibas maksa. Lai tik ne atmettam zerribu un lai stipri tizzam, fa tam Kungam irr weegla leeta, to masu fahkuminu pahrtaisiht par leelu leetu.

Papreeksch pahrraudsifim tahs janukas sinnas, kas mums no Austruma semmes tiffuschas un no tahm gan saprattifim, zif dsitti tur ta pat tee kristiti, ka arri Muhamedaneri irr nogrimmschi tumfibâ. Kahdi tee kristiti laudis tur irr, to warram pasiht no ta, kad apluhkojam, ka wiini tohs augstus swehtkus fwinn. Un pahr to mums tas missionars Hildner, kas us to Greekeru fallu Sira fhohlas turr, mums sinnu dohd, aprakstidams, ka tee kristiti Greekeri 1843 sawus leeldeenas = swehtkus tur swehtijuschi. Wimsch raksta: „Kur irr tee waktneeki us Zianas muhreem? Tas eeraddums, ka schè allasch leeldeenu swehti, mannu firdi dikti apbehdinaja, un tomehr ne weens zilweks tahdam eeraddumam ne runnaja pretti. Schahda

fwehtifchana, kà tè ta teef turreta, irr ta wiffu-
 ffahdigaka, un tè jo drihs waijadsetu eefahkt prah-
 tigaki to garrigu Deewam-kalposchana turreht, kà
 zittu reis' tee pirmi tehwi tè Kristum par gobdu
 darrijufchi. Tè winni turr Deewa wahrduß, schuhpe
 ftiprus dsehreenus, un schauj ar farra=eerohtscheem
 wiffu zauru deenu. Nahdahß, ka taggad trakkaki
 eet, ne kà pirmòß gaddòß. Kad es Deewa wahr-
 duß turreju, tad ais winnu trohksna un schauscha-
 nas drihs ne warreju mannuß wahrduß dsirdeht."

— Wehl ffaidraki tas pats missionars Hildners
 aprakfta to, kà winni tur to swaigsnes deenu
 fwehtijohht. Winsch fakka: „Kad pirma Deewam-
 kalposchana beigta, tad bissaps' ar wisseem mahzi-
 tajeem, augsteem fungeem un leelu tauschu pulku
 no basnizas eet us juhremallu. Kad tur irr aisnahfu-
 schi, tad tas bissaps' frustu eemett juhra, pehz ko
 tad daschi, kas proht appaksch uhdena turretees,
 mettahß juhra eekschâ, to frustu usmekleht. Tè nu
 allaschin zettahß leels strihdis un kilda. Tas, kam
 laimejees to frustu dabbuht, to usleek us kahdu
 blohdu un eet pa pilssehtu apfahrt, no laudim nau-
 du salaffidams. Sinnams, tas salassa labbu teesu
 naudas, un ta winnam pascham paleek par algu.
 Brihscheem arri wairak zilweki reisê uhdeni to frustu
 sakehruschchi, un nu tee wiffi to naudu sawâ starpâ
 dalla. Tas trohksnis, kas tè zettahß, irr tohti leels,
 un kristitai draudsei ne mas ne peeklahjahß. Schè
 tee Greekeri, sawus fwehtkus fwinnedami, tif ween
 dohdahß us ahriugu brangumu un neekeem, bet pah
 spreddiki, kas pehz Jesus ewangeliuma buhtu is-
 ffaidrohts un zaur ko kristiti laudis teef apgaismoti,
 pah to tè ne ko ne dsird. Woi tad brihnumß,
 ka tee ar ween' dsittaki grimst tumfibâ eekschâ? Tas
 nu wiff kà ar ffannu balsi usfauz teem kristiteem, kam

ffaidraka atsihschana, lai schein teem saweem brahleem
 feidsahs palihgâ un pahr winneem Deewu luhds.“

Wehl jo gaischaki dabbu redseht, zif dsitti tur tee
 fristiti laudis grimmuschi, kad pahrrauga tahs pilsehtas,
 kurrâs sawâ laikâ paschi apustuli strahdaja. Missionars
 Wolters, kas daschas pilsehtas Turku semmê pahrstaigajis,
 raksta no Thessalonikas (to taggad sawz Solonika) schahdu sinnu:
 „No kahda kunga (konsuta) dabuju sinnaht, ka schinni
 pilsehtâ dsihwojoht 20,000 Turki, 25,000 Juhbi,
 13,000 Greekeri un 1000 Franki (tâ tur nosawz Wah-
 zeeschus un wiffas zittas tautas), pa wiffam 59,000 zil-
 weki. No basnizahintê irr 25 Turku, 12 Greekeru un
 weena Neemeru-Rattolu basniza. Schinni pilsehtâ
 arri dsihwo weens Greekeru leel-biskaps. Kad nu ap-
 waizaju pehz ta, kâ têt tee lautini sawâ dsihwê usturro-
 tees, tad dabuju sinnaht, ka tee effoht dsitti nogrim-
 muschi tumfiba. Pee Turkeem wehl tâ patt pa
 weetahm useet un atrohd labbaku prahnu, bet winnu
 leelumâ, tâ patt arri pee Juhdeem un pee fristi-
 teem, parahda flitus augtus ween, un kas to naw
 redsejis, ne warr dohmaht, ka zilweki tahdi war-
 roht buht. Kahds Greekeru kapteins, no zittas
 mallas atnahzis, un têt to dsihwi redsejis, teize:
 „„Es gan dauds weetas esmu bijis, bet tahdus
 prahntâ samaitatus laudis wehl ne kur ne esmu at-
 raddis.“ — Arri kahds Juhdu rabbineris, no
 Korfu-sallas schê atnahzis sawus brachus pehz mee-
 fas apmekleht, atradde tohs Juhdus scheitan tik
 mulkus un neprattigus, ka ihsti sabihjahs un ap-
 faunejahs. — Schodeen es kahdas wezzas basni-
 zas apmekleju, no kurrahm zittas ihsti brangas eh-
 kas, un warr redseht, kahds zittu reis têt brangums
 bijis, kad wehl tee wezzi Greekeri walbija. Taggad
 wiffa ta gohdiba irr sudduse zur Muhameda warru un

winna wiltigahm mahzibahm. Ta gan pateesi bija kahda ne-isdibbinajama Deewa gudriba, ka winsch palahwe schai tahdai warrai itt kà duhmeem no besdibbina pekles iszeltaes, un to kristigas pateesibas-fauli aptumschoht, jeb pa wissam isdsehst. Bet tas pats Deews taggad atkal taisahs to breefmigu warru isnihzinaht un winnas walstibu isdeldeht. Tahs wairaf wehráleekamas basnizas irr ta Sofies un ta Demetrius basniza, un tahs irr pahrtaisitas par Turku basnizahm. Sofies basniza isstatahs drihs tahda patte, kà ta Sofies basniza, kas Konstantinopelê, un kò arr' Turki panehmuschi preeksch sewis, tikween irr druszin masaka pahr scho. Schinnî basnizâ eeksch Tessalonikas irr weens akmins, us kanze-ka wihst iszirsts, us ka zittu reis Pahwils stahwejis, kad sawus spreddikus teizis. — Ta Demetrius basniza bij' zittu reis' scheitan ta augstaka basniza un winna irr krusa wihse buhweta. Manni ewedde kahdâ tumschâ istabâ, kas tai ihstai basnizai blakku un tē tik weena patte eljes fwezze degge pahr paschu Demetrius kappu tã, ka mas ween apgaismoja to tumschu istabu. Turki irr arri deesgan mahnutizzigi, jo winni tizz, ka ja ta eljes-fwezze, kas pahr to no kristiteem zeenitu kappu degg, isdsistu, tad semmes = trihzeschana, woi zittã kahda nelaiime gadditohs winnu pilssehtai. Ween' reis' par gabdu Greekereem teek wehlehts schinnî wezzã basnizã pee Demetrius kappu sawus pahrtarus turreht, bet, sin-nams, papreeksch teem labba nodohschana Turkeem ja-aismaksa. Kas es wissas tahs daschadas Turku basnizas pahrstagaju, tad man gan bij' leels brih-nuns pahr to, ka man un manneem beedreem tikke wehlehts, tannis eet eekschã, bes ka muns kurpes likke no-aut, — kò tak zittã mallã ne kur kristiteem zilwekeem tik drihs ne wehle. Tikkai weenã Turku

basnizâ manni ne mas ne laide eekschâ. Scho basnizu sanz par to appatu, un winni tizz, ka schi effoht ta keisera Trajana laikâ buhweta. Un ka deht tad scho tà farga, lai fristiti zilweki tur ne ee-eet? Schinnî winnu basnizâ teef glabbahts weens mats no winnu wiltiga praweetscha Muhameda bahrsdas! Par to mattu bij' maksajuschi 3000 dukatus. Kad scho mattu no Konstantinopeles pa juhru tè pee Solonikas atwedde, tad wiffi tee Turku-preesteri ar leelu gohdu tam gabje pretti un to libds basnizai pawaddija. Skaidri redsams, ka ta Turku tizziba pilna mahnu, un ka schi, tà fakkoht, teem daschadeem mahneem irr par apfeggu."

Missionaram Wolteram kahdu reis' isde-wahs, ar fuggi brauzoht, redseht, ka Turki Deewu luhds, jo Septempera mehnesi 1842 winsch tà raffstija: „Es ar sawu sailmi Deewa sinna nodewees, atstahju Bojah pilssehtu, dohdamees us Konstantinopeli. Pulksten' ischetrôs wakkarâ eekahpam ugguns-fuggi, kas jau bij' pilns ar reisneekem no dasch' daschadahm kauschu kahrtahm. Rugga wirspuffe pa leelu dattu bij' pilna ar Turku seewahm un behrneem, un tee wihri atkal us ohtru puffi attahlu sehdeja. Kad faule bij' nogahjuse, tad peenahze Turkeem sawa pahtaru-stunda; bet daudseem prahts ne mas us to ne nessahs, Deewu luhgt. Tik-kai kahds masums no winneem, un prohti: wairak wezzigi wihrischi us scho tizzibas darbu dewahs, ko jau kahda seewischka patte pirma bij' eefahfufe. Winna isklahje few preekschâ kahdus lakkatinus, greese sawu waigu us to puffi, kur winnu fwehta pilssehta Mekka stahw, un tad nehmahs klannitees un skaitiht sawus pahtarus, ko winna gan tik pat mas sapratte, kâ tahds, kas no Ara-

beru wallodas ne wahrdinu ne proht. Kad Turku tahdâ brihdi, kad winsch pahтары turr, labbi apffatta, tad ja-dohma, ka winsch to tik firsnigi darra un tà eeksch tahs luhgschanas irr nogrimmis, ka to redsoht tibri firdei waijag' safilt. Bet kristitam zilwekam, kas to jau pahrsinn, pahr to firds gau-schi fahp. So schee pahтары winneem tà pat teef eemahziti, kâ kahds zits ahrigs darbs woi ammatš. Tâ es, tohs Turkus ar winnu pahtareem strahdajohht redsedams, sawâ firdi nopuhtohs un wehlejohs, kaut jel drihstas laiks nahktu, kurrâ tee peewilti Muhamedda tizzigi dabbutu pasiht to, kas mums mahzija to weenteefigu luhgschanu: Muhfu Tehws debbestis ic."

Sinnams, schis laiks wehl leekahs tahku buht, kad apdohma, ka wehl schodeen tur pastahw tas likkums, ka katris Turks, kas gribb greestees us kristigu tizzibu, teef ar nahwi noteefahs. Urri pahr tahdu breefnu missionars Wolters mums Juhni mehnesi 1843 tà raksta: „Mannim kahds notikkums tikke stabstihš, kas ihsti parahda, kahdi breefnigi eenaidneeki irr Turki zittahm tizzibahm. Al-banieš teesâ kahds Mufti jeb Turku augšs teefas-kungs gau-schi nofkummis nogahje pee kahdâ Mollah jeb Turku preestera. Un kad schis tam praffija, ka labb effoht nofkummis, tad tas atbildeja, ka zittâ reisê to buhschoht teift. Pehz kahda laika winsch atkal atnahze un fahze to preesteri jautahht pahr Kristu un pahr Muhamedu, itt kâ gribbedams tohs abbus salihdsinahht, woi fwehrt. Tas Mollah ihsti fahihjahs un brihnojahs pahr scha runnahm, un kad tas ar ween teize: „„Tas irr skaidri redsams, ka mehš wiffi effam tumšibâ; Kristus weenigi irr tas ihstens praweers, fo mums buhs klaufiht.““ tad Mollah scho lectu pasinnoja gubernatoram, kas

schinni leetâ ne gribbeja maifstees, un atteize, ka tas Musti laikam effoht abryprahâ krittis. Tadeht nu sinnu laide us Konstantinopoli, kur tikke spreesst, ka scho nelaimigu wajjagoht ar nahwi noteesah. Un, kâ man teikt's, tad schinni pawaffarâ winsch tizzis noteesahs. Skahde gan, ka wairak un tuh-wakas sinnas pah'r scho notikkumu ne warreju fadsiht. Zè nu gan skaidri redsams, kâ Turki prett muhsu tizzibu schinnis laikôs turrabs. Tad nu tik ilgi, kamehr Turki wehl sawâ spehlâ pastabwehs, ne warram zerreht to ewangeliuma gaismu pee winneem dauds pawairoht. Ne weens Turkis ne warr eedrohschinatees to ewangeliuma pateesibu tik ween ismekleht, jo tad jau tuhlin zitti us winnu gluhn un apfuhds, ka winsch sawu paschu tizzibu gribboht atstah. Tad nu winneem bailes weenadi no zitteem zilwekeem un ohtradi no nahwes, un tâ winni teek tihri kâ dselsu kehde's turreti. 6.

P a l a u j e e s D e e w a m.

Weld. Kristus, kas muhs swehtus darr' ic.

1. Lai tas wissu-gudrais Deews, kâ tam patihk, darra! Sawâs behdâs laujetees Winna Tehwa warrâ; Gan sinn winna gudriba, Kad jums palihdsiba, Kur, un kâ tik wajjaga Schinni swesch'neeziabâ.
2. Deewam preefschâ ne rakki Laifu, stund' un deenu; Neds arr' waiza negudri: Ko winsch darr' aisweenu? Winsch naw schodeen sabzis ween Pah'r jums gabdabt swehti; Winsch jau sinna's daschu deen', Kas jums derre's leeti!
3. Ko tas gudrais Deews ween darr' Kurrâ katrâ weetâ, Tas mums teescham labs buht warr Kurrâ katrâ leetâ. Lai gan brihscham ne eet wis Tâ peh; muhsu garra, Tomehr, to Deews darriis, Wissu labbt darra.
4. Tapeh; tew, wiss-gudrais Deews, Wissu es nodohdu; Waddi mann', kâ patihk, Tehws, Un tew irr par gohdu! Ja schè tamus zekus gan Brihscham ne isprohtu, Tomehr luhdsobs, wedd' tâ mann', Ka tur swehtigs tohpu! —

51.

Brihw drikkleht. No Widssemes General-gubernementes puffes:
Dr. C. E. Napier'sky.